

Hvidbog for Natura 2000-handleplan

N68 Skjern Å

3. planperiode 2023-2027

Offentlig høring 3. januar – 28. februar 2024

Indledning

Natura 2000-handleplanen beskriver indsatser, som skal sikre og forbedre vilkårene for de arter og naturtyper, der er udpeget i Natura 2000-området. Natura 2000-handleplanen er en sammenskrivning af de kommunale Natura 2000-handleplaner og Natura 2000-skovhandleplanerne udarbejdet af Miljøstyrelsen.

Denne hvidbog indeholder bemærkninger til høringssvar fra Miljøstyrelsen, Ringkøbing-Skjern Kommune og Herning Kommune

Natura 2000-handleplanen har været i høring i perioden 3. jan til 28. feb 2024

Der er i høringsperioden indkommet 4 høringssvar:

1. Miljøstyrelsen
2. DN Ringkøbing-Skjern
3. DOF-Vestjylland
4. Vestjysk

I hvidbogen er en oversigt over indkomne høringssvar og svar på disse, samt angivelse af om høringssvaret har givet anledning til ændringer i handleplanen.

De indsendte høringssvar fremgår af bilag.

Titel: Natura 2000-handleplan, Hvidbog for Heder og klitter på Skovbjerg Bakkeø, Idom Å og Ormstrup Hede

Udgiver: Miljøstyrelsen, Holstebro Kommune, Ringkøbing-Skjern Kommune og Herning Kommune

År: 2024

Forsidefoto: Vind Hede. Foto: Herning Kommune

Må citeres med kildeangivelse.

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

1. Generelle hørings svar Natura 2000-handleplan N64

Nr .	Navn og adresse	Bemærkning	Kommentar
1	Miljøstyrelsen Tolderlundvej 5 5000 Odense C	Miljøstyrelsen henviser til formuleringen af sætningen om frivillighed i afsnit 7, hvor det ikke fremgår tydeligt, at der er andre muligheder end frivillige aftaler.	"som udgangspunkt" er tilføjet til handleplanens afsnit 7.
2	Miljøstyrelsen Tolderlundvej 5 5000 Odense C	Miljøstyrelsen skal gøre opmærksom på, at Forsvaret ejer arealer med 2,4 ha habitatnatur i Natura 2000-området. Forsvaret indgår i Natura 2000-sammenhæng kun som offentlig lodsejer, der har valgt selv at planlægge for egne arealer. Dette skal derfor fremgå i baggrundsafsnittet og forsvaret leverer et resume til bilag.	Det tilføjes, i Baggrundsafsnittet, at Forsvaret planlægger for egne arealer. Forsvaret oplyser desuden følgende som tilføjes til Bilag 1: Den offentlige lodsejer Forsvarets Ejendomsstyrelse ejer et mindre areal langs Skjern Å nord for Borrislejren. Der er ikke kortlagt habitatnatur på arealet. Arealet bliver plejet med sommergræssende dyr. Der er ikke udarbejdet resume for forvaltningsindsats for dette areal.
3	Miljøstyrelsen Tolderlundvej 5 5000 Odense C	Miljøstyrelsen skal gøre opmærksom på, at den nyeste bekendtgørelse af Miljømålsloven er blevet udstedt den 26. maj 2023 (lovbekendtgørelse nr. 692 af 26/05/2023), hvorfor lovhenvi sning bør rettes.	Lovhenvi sningen rettes.

4	Miljøstyrelsen Tolderlundvej 5 5000 Odense C	Miljøstyrelsen bemærker, at flere planlagte indsatser i Natura 2000-planen for planperioden 2016-21 ikke er adresseret i redegørelsen for gennemførelse af indsatser i sidste planperiode. Følgende indsatser mangler redegørelse og skal derfor tilføjes afsnittet herom i Natura 2000-handleplanen: - Bekæmpelse af invasive arter på naturtypen tør hede - Skovnaturtypebevarende drift og pleje på ikke-fredskovspligtige arealer - Sammenbinding mellem forekomster af rigkær og sure overdrev med henblik på at gøre arealerne mere robuste overfor for at mindske randpåvirkninger fra omkringliggende landbrugsarealer og for at bidrage til etablering af større driftsenheder - Grundlæggende indsats på hedearealer	Der er gennemført bekæmpelse af invasive arter på 0,5 ha tør hede. Naturtypen er tilføjet i tabel 1. Desuden er følgen tilføjet som tekst: Der er ikke gennemført indsats på ikke fredskovsbelagte privatejede arealer med skovnatur. Der er ikke foretaget sammenbinding af forekomster af rigkær og sure overdrev i området.
5	Miljøstyrelsen Tolderlundvej 5 5000 Odense C	Miljøstyrelsen bemærker, at der i Natura 2000-handleplanens afsnit om behov for indsatser ikke er beskrevet indsatser for ikke-fredskov, som kan henføres til den beskrevne indsats om skovnaturtypebevarende drift og pleje som nævnt i Natura 2000-planen 2022-2027 for N68, Skjern Å. Miljøstyrelsen bemærker, at der findes skovnaturtyper, som ikke er fredsskovspligtige eller offentligt ejede inden for Natura 2000-området. Kommunerne er handleplanmyndighed på ikke-fredskovspligtige skovnaturtyper.	De ikke-fredskovspligtige privatejede skovnaturtyper er kortlagt i Herning Kommune. Kommunen vurderer at der i den kommende planperiode ikke er behov for indsats på disse naturtyper. Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i handleplanen.
6	Miljøstyrelsen Tolderlundvej 5 5000 Odense C	Miljøstyrelsen er blevet opmærksom på, at planlagte indsatser for rydning af invasive arter generelt er planlagt med "op til x ha". Da der i Natura 2000-planens indsatsprogram fremgår et specifikt areal, skal dette fremgå som minimumsareal fordelt mellem kommuner, offentlige lodsejere og Miljøstyrelsen ud fra registreringerne.	"Op til 10 ha" ændres til 6-10 ha i angivelsen af indsats for rydning af invasive arter i tabel 4.

8	Miljøstyrelsen Tolderlundvej 5 5000 Odense C	Miljøstyrelsen bemærker følgende i forhold til indholdet i handleplanen: <ul style="list-style-type: none"> • Årstal i kolofon bør ændres til 2024. • Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering ændres til Styrelsen for Dataforsyning og Infrastruktur. 	Årstal og henvisning rettes.
9	DN-Ringkøbing-Skjern	Tabel 4: Udtag af kulstofholdige lavbundsjørde, op til 865 ha må vel vurderes som et positivt tiltag. Det fremgår bare ikke af tabel eller tekst hvilke konkrete tiltag eller handlinger kommunen har tænkt sig at igangsætte. Et konkret forslag kunne være, at kommunen ikke meddeler tilladelse til, at der rejses 15 vindmøller i Falbækområdet i det område, der er centralt rasteområde for den meget sjældne art pomeransfugl, som er på udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde F43 Ringkøbing Fjord.	Det er et krav, at den enkelte lodsejer ikke kan se i Natura 2000-handleplanen om pågældendes arealer er omfattet af en indsats. Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i handleplanen.
10	DOF-Vestjylland	Af kapitel 4 tabel 4 fremgår den samlede indsats for kommunerne i planperioden. DOF-Vestjylland vil opfordre handleplanmyndigheden til at synliggøre, hvilke indsatser herunder hvor mange ha indsatsen dækker over i hver af de to kommuner. F.eks. fremgår det af høringsplanen, at i alt 3,7 ha hede vil blive plejet i N 2000 området Skjern Å af Ringkøbing-Skjern Kommune og Herning Kommune, men ikke hvor mange af de 3,7 ha hede, der vil blive plejet i Ringkøbing-Skjern Kommune.	Tabel 4 er blevet rettet, så det fremgår i hvilken kommune indsatserne planlægges.

11	DOF-Vestjylland	<p>Kommunerne anfører i høringsmaterialet, at de i overensstemmelse med N 2000 planens områdespecifikke retningslinjer, har planer om udtagning af kulstofholdige lavbundslande inden for N 2000 området og uden for på arealer, der grænser op til N 2000 området i alt op til 865 ha. DOF-Vestjylland efterlyser et oversigtskort, der viser, hvor de påtænkte kulstofholdige lavbundslande evt. vil blive udtaget.</p>	<p>Det er et krav, at den enkelte lodsejer ikke kan se i Natura 2000-handleplanen om pågældendes arealer er omfattet af en indsats.</p> <p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i handleplanen.</p>
17	Vestjysk	<p>Lodsejerinddragelse Fra landbrugets side mener vi, at der generelt stadig mangler lodsejerinddragelse i denne proces. Vi mener, man kan opnå langt større implementering af plejetiltag, hvis der tidlig i processen er en dialog med de berørte lodsejere. Mange af de beskrevne tiltag skal ske på specifikke områder. Det er vigtigt, at lodsejerne informeres om dette. Mange af de private lodsejere er ikke vidende om, at der er plejebestanden på deres matrikler. Som det ses i de fleste handleplaner, leverer landbruget stort på naturplejen.</p>	<p>Det er et krav, at den enkelte lodsejer ikke kan se i Natura 2000-handleplanen om pågældendes arealer er omfattet af en indsats. Ofte er der angivet et antal ha, men i de fleste tilfælde er det ikke på forhånd planlagt præcist hvilke arealer, der vil indgå i en indsats. Det vil først fremgå i forbindelse med planlægning og udførelse af de konkrete indsatser.</p> <p>Lodsejere og landbruget vil indgå i planlægning af konkrete indsatser, der omfatter landbrugsarealer.</p> <p>Kommentaren giver ikke anledning til ændringer i handleplanen.</p>

18	Vestjysk	<p>Udtagning af kulstofholdige lavbundslande.</p> <p>I hovedparten af handleplanerne er der kommet en ny indsats: Udtagning af kulstofholdige lavbundslande, hvis formål er sammenbinding af naturtyper, øget robusthed og mere naturlig dynamik.</p> <p>Der er angivet rigtig mange ha til denne indsats i de enkelte planer. I skriver selv, at det er et teoretisk udtagningspotentiale af områder, der ligger i eller i tilknytning til Natura2000 områderne, og som vurderes at have en positiv indvirkning på Natura2000 området.</p> <p>Vi mener, at antallet af ha er misvisende, fordi:</p> <p>Antallet af ha er ikke rensset for udpegninger, hvor udtagning ikke kan lade sig gøre pga. bebyggelse, står under vand, er for små til udtagning eller at der af andre årsager ikke kan udtages via udtagningsordningen.</p> <p>At der er medtaget kulstofholdige lavbundslande i tilknytning til Natura2000 områderne. Vi mener det er problematisk, hvis man på den måde inddrager arealer der ligger udenfor Natura2000 udpegningsområdet, for at knytte habitatnaturområder sammen. Det skal sikres, at der ikke etableres ny natur, hvor der findes et husdyrhold som kan blive negativt påvirket af ny natur. Det er derfor nødvendigt, at der ved en evt. udtagning sikres via konsekvensberegninger, at husdyrbrug ikke påvirkes af en ny habitatnatur. Antallet af ha er angivet efter teksturkortene fra 2014. Vi ved, at AU har udgivet nye teksturkort, der viser helt andre tal for de kulstofholdige lavbundsarealer. Derved kan tallene i sig selv være forældet om kort tid. Der er ikke nævnt i handleplanerne hvilken effekt udtagning af de kulstofholdige jorde vil have ud over at det er en positiv virkning på Natura2000 området. Der mangler en præcisering af den</p>	<p>Det nye tørvekort som Aarhus Universitet har udarbejdet er ikke offentliggjort endnu, hvorfor det har været nødvendigt at tage udgangspunkt i Tørv2014-kortet. Uanset hvilket kort der tages udgangspunkt i, vil det skulle suppleres med analyseprøver for at få et retvisende billede af de konkrete forhold. Der er i antallet af ha kulstofrig lavbundsland vurderet de sammenhængende arealer i Tørv2014-kortet som ligger i tilknytning til Natura 2000-områderne.</p> <p>Effekten af udtagning af kulstofrige jorde og hævnning af grundvandsstanden er en reduktion i CO2-udledningen samt en reduktion i næringsstofudledningen til Ringkøbing Fjord. Den konkrete effekt kan først estimeres på baggrund af konkrete projektforslag. Dertil kommer den positive virkning, det vil have på Natura 2000-området.</p> <p>I forhold til påvirkning af husdyrbrug er det i Vejledningen til Vand- og Klimaprojekter og i Husdyrvejledningen beskrevet:</p> <p><i>Ammoniakfølsom natur i lavbundsprojekter For søer, moser og lignende, heder, strandenge og strandsumpe samt ferske enge og biologiske overdrev, der er dannet på et areal, efter at der på arealet er etableret et projekt, som er etableret efter aftale med en offentlig myndighed eller offentlig forvaltningsenhed, og som omfatter udtagning af kulstofrige lavbundslande med mindst 6 pct. organisk kulstofindhold, gælder naturbeskyttelseslovens § 3 ikke for tilstandsændringer som følge af ammoniak deposition fra husdyrbrug.</i> Kilde: https://mst.dk/media/dusntw50/vej</p>
----	----------	---	---

		<p>positive virkning. Beskyttelsen er jo hængt op på habitatnatur og -arter.</p> <p>Vi mener, at opgørelsen af ha bør gennemgås endnu engang, og rettes til, så der således kun angives areal for kulstofholdige lavbundsarealer beliggende i Natura2000 området, og som er rensset for udpegninger, hvor det ikke kan lade sig gøre at udtage arealerne via udtagningsordningen. Samt tage forbehold for en kommende ændring i udpegningen.</p>	<p>edning til vand- og klimaprojekter 2023.pdf</p> <p>Kommentaren giver ikke anledning til ændringer i handleplanen.</p>
19	Vestjysk	<p>Kortbilag</p> <p>Der mangler generelt oversigtskort over, hvor der ønskes en indsats. Spil nu med åbne kort over for de berørte lodsejere. Hvis landbruget skal være med til at levere, bør lodsejerne vide, at der er et indsatsbehov på deres jorde.</p> <p>Vi lægger stor vægt på at plejen også fremadrettet er baseret på frivillige aftaler. Vi ønsker, at vi i fællesskab med kommunerne kan komme frem til nogle gode aftaler, som også vil være attraktive for lodsejere at gå med i. Dette er alfa og omega i forhold til succes. Vi ser frem til samarbejdet i fremtiden - også i Natura2000 områderne.</p>	<p>Det er et krav, at den enkelte lodsejer ikke kan se i Natura 2000-handleplanen om pågældendes arealer er omfattet af en indsats. Ofte er der angivet et antal ha, men i de fleste tilfælde er det ikke på forhånd planlagt præcist hvilke arealer der vil indgå i et projekt. Det vil først fremgå i forbindelse med planlægning og udførelse af den konkrete indsats.</p> <p>Kommentaren giver ikke anledning til ændringer i handleplanen.</p>

2. Høringssvar der er relevante for Ringkøbing-Skjern Kommune

Nr.	Navn og adresse	Bemærkning	Kommentar
1	DN Ringkøbing-Skjern	<p>7. Forventede initiativer for plan og interessentinddragelse</p> <p>Det forekommer meget ukonkret at RKSK vil foretage en "undersøgelse af mulighederne for at gennemføre et projekt."</p> <p>Betyder det ikke mere præcist, at RKSK ikke har tænkt sig at foretage sig noget som helst ?????</p>	<p>Det er et krav, at den enkelte lodsejer ikke kan se i Natura 2000-handleplanen om pågældendes arealer er omfattet af en indsats.</p> <p>Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i handleplanen.</p>

Nr.	Navn og adresse	Bemærkning	Kommentar
2	DOF-Vestjylland	I følge N 2000 planen 2022 – 2027 Skjern Å har kommunerne pligt til at sikre den nødvendige pleje af de private lysåbne arealer. DOF-Vestjylland mener at vide, at kommunen har overdraget plejen af nogle af de private arealer, der ligger i den statsejede del af N 2000 området (Skjern Enge) til Naturstyrelsen efter aftale med lodsejerne. Det bør fremgå af høringsmaterialet, hvilke af de private arealer Naturstyrelsen har overtaget plejen, og hvilke arealer lodsejerne/kommunen plejer.	Spørgsmålet er uklart formuleret, men vi forstår det således, at DOF efterspørger et kort over fordelingen mellem hhv. private og statsejede arealer inden for Natura 2000-området. Dette fremgår af bilag 2 i handleplanen. Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i handleplanen.
3	DOF-Vestjylland	På side 11 skriver kommunen, at såfremt der ikke kan opnås frivillige aftaler om en bestemt drift for at opnå målene i Natura 2000 planen, skal kommunerne påbyde en bestemt drift. DOF-Vestjylland skal opfordrer kommunerne til, hvis et påbud ikke efterleves af lodsejeren, at udføre plejen på de private arealer for at opnå målene i N 2000 planen.	Kommentaren giver ikke anledning til ændringer i planen

Nr.	Navn og adresse	Bemærkning	Kommentar
4	DOF-Vestjylland	<p>DOF-Vestjylland ser frem til, at kommunen efterlever denne holdning på alle de udtagne kulstofholdige lavbundsarealer, der:" vurderes at have en sammenbindende virkning, og hvor udtagning vurderes at have en positiv indvirkning på N 2000 området," der ligger langs nord- og sydsiden af hele N 2000 området herunder Skjern Enge og forhindrer, at der opføres anlæg, der kan have en negativ virkning på fuglene i N 2000 området og de tilgrænsende arealer. Falbæk Markers rige fugleliv er i farezonen i et kommende projekt med forslag til opsætning af 15 vindmøller. Området er Danmarks vigtigste fourageringsområde for bla. pomeransfugl og af international betydning for fuglearten. Det projekt kan Ringkøbing-Skjern Kommune forhindre, da det er Byrådet, der i sidste ende beslutter, hvilke projekter, der skal gennemføres.</p>	<p>Vurdering af et projektforslag for opsætning af 15 vindmøller er ikke en del af handleplanens formål. Bemærkningen betragtes som en generel kommentar og giver ikke anledning til ændringer i handleplanen.</p>

3. Hørings svar der er relevante for Miljøstyrelsen

Nr.	Navn og adresse	Bemærkning	Kommentar
		Der er foretaget meget lidt registrering af habitatnaturen i naturområdet Skjern Enge herunder på de private arealer. DOF-Vestjylland opfordrer kommunen til at øge registreringen af habitatnaturen på de private arealer. Det er mere end 20 år siden naturgenopretningsprojektet blev afsluttet. Habitatnaturen har stor betydning for, hvor værdifuld området er som levested for fuglene.	Der bliver gennemført kortlægning af habitatnatur i natura 2000-områderne hvert 6. år, forud for udarbejdelsen af basisanalysen. Det er Miljøstyrelsen der forestår kortlægningen. Der er kortlagt en begrænset mængde habitatnatur i Skjern Enge, da naturen i området, for størstedelens vedkommende, endnu ikke lever op til kriterierne for habitatnatur. Kommentaren giver ikke anledning til ændringer i handleplanen.

4. Bilag – Hørings svar

1. Miljøstyrelsen
2. DN Ringkøbing-Skjern
3. DOF-Vestjylland
4. Vestjysk

Høringssvar fra Miljøstyrelsen i forbindelse med offentlig høring af Natura 2000-handleplan Skjern Å område nr. N68

Miljøstyrelsen sender hermed høringssvar til forslaget til Natura 2000-handleplanen og har følgende bemærkninger til den.

Høringssvaret indeholder bemærkninger til følgende emner

- Indsatser med frivillig gennemførelse
- Benævnelse af handleplanmyndigheder og offentlige lodsejere
- Henvisninger til love og de lovmæssige bindinger
- Redegørelse for gennemførelse af Natura 2000-handleplan fra sidste planperiode
- Behov for indsatser
- Andre bemærkninger

Bemærkninger

Indsatser med frivillig gennemførelse

Miljøstyrelsen henleder opmærksomheden på, at de kommunale Natura 2000-handleplaner er udarbejdet i medfør af Miljømålslovens § 37 a, hvorefter kommunalbestyrelsen udarbejder en handleplan til gennemførelse af Natura 2000-planen inden for kommunens geografiske område på land og for den kystnære del af vanddistriktet. Ifølge Miljømålslovens § 46 a, stk. 4, skal kommunalbestyrelsen sikre gennemførelse af en vedtaget handleplan.

Kommunalbestyrelsen er dermed forpligtet til at gennemføre Natura 2000-planen, også hvis det skulle vise sig, at de fornødne frivillige lodsejeraftaler ikke kan indgås. Den kommunale handleplan må derfor ikke rejse tvivl om, hvorvidt kommunalbestyrelsen er indstillet på at opfylde sine forpligtelser.

Miljøstyrelsen henviser til formuleringen af sætningen om frivillighed i afsnit 7, hvor det ikke fremgår tydeligt, at der er andre muligheder end frivillige aftaler.

Miljøstyrelsen ønsker som medudgiver af Natura 2000-handleplanen, at det specificeres yderligere fx. ved at skrive at "Projekterne gennemføres som *udgangspunkt* ved frivillige aftaler...".

Benævnelse af handleplanmyndigheder og offentlige lodsejere

Miljøstyrelsen skal gøre opmærksom på, at Forsvaret ejer arealer med 2,4 ha habitatnatur i Natura 2000-området. Forsvaret indgår i Natura 2000-sammenhæng kun som offentlig lodsejer, der har valgt

selv at planlægge for egne arealer. Dette skal derfor fremgå i baggrundsafsnittet og forsvaret leverer et resume til bilag.

Henvisninger til love og de lovmæssige bindinger

Miljøstyrelsen skal gøre opmærksom på, at den nyeste bekendtgørelse af Miljømålsloven er blevet udstedt den 26. maj 2023 (lovbekendtgørelse nr. 692 af 26/05/2023), hvorfor lovhenviisning bør rettes.

Redegørelse for gennemførelse af Natura 2000-handleplan fra sidste planperiode

Miljøstyrelsen bemærker, at flere planlagte indsatser i Natura 2000-planen for planperioden 2016-21 ikke er adresseret i redegørelsen for gennemførelse af indsatser i sidste planperiode. Følgende indsatser mangler redegørelse og skal derfor tilføjes afsnittet herom i Natura 2000-handleplanen:

- Bekæmpelse af invasive arter på naturtypen tør hede
- Skovnaturtypebevarende drift og pleje på ikke-fredskovspligtige arealer
- Sammenbinding mellem forekomster af rigkær og sure overdrev med henblik på at gøre areaerne mere robuste overfor for at mindske randpåvirkninger fra omkringliggende landbrugsarealer og for at bidrage til etablering af større driftsenheder
- Grundlæggende indsats på hedearealer

Behov for indsatser

Miljøstyrelsen bemærker, at der i Natura 2000-handleplanens afsnit om behov for indsatser ikke er beskrevet indsatser for ikke-fredskov, som kan henføres til den beskrevne indsats om skovnaturtypebevarende drift og pleje som nævnt i Natura 2000-planen 2022-2027 for N68, Skjern Å. Miljøstyrelsen bemærker, at der findes skovnaturtyper, som ikke er fredskovspligtige eller offentligt ejede inden for Natura 2000-området. Kommunerne er handleplanmyndighed på ikke-fredskovspligtige skovnaturtyper.

Miljøstyrelsen er blevet opmærksom på, at planlagte indsatser for rydning af invasive arter generelt er planlagt med "op til x ha". Da der i Natura 2000-planens indsatsprogram fremgår et specifikt areal, skal dette fremgå som minimumsareal fordelt mellem kommuner, offentlige lodsejere og Miljøstyrelsen ud fra registreringerne.

Andre bemærkninger

Miljøstyrelsen bemærker følgende i forhold til indholdet i Natura 2000-handleplanens kolofon:

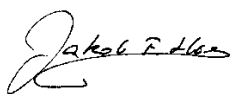
- Årstal bør ændres til 2024

Miljøstyrelsen vil gøre opmærksom på, at Miljøstyrelsen forventer at foretage mindre tekstnære justeringer i noget af Miljøstyrelsen indhold. Miljøstyrelsen vil efter høringen kontakte den kommunale tovholder med opdateret indhold.

Kommunen er velkommen til at kontakte Miljøstyrelsen, hvis styrelsens bemærkninger skulle give anledning til spørgsmål. Styrelsen indgår gerne i dialog om de afgivne bemærkninger. Ved spørgsmål kan kommunen kontakte afsender af denne mail, Ditte Galsgård digal@mst.dk eller Katrine Hansen Lemming kathl@mst.dk.

Med venlig hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Jakob Høeg', with a stylized flourish at the end.

Jakob Høeg
Fagkoordinator chef for natur

Miljøstyrelsen
+45 72 54 40 00
mst@mst.dk

Hørings svar Natura 2000-handleplan 2022 – 2027 Skjern Å

Natura 2000-område nr. N68, Habitatområde H61,
Fuglebeskyttelsesområde F118

Generelt

Planen beskriver den indsats, der skal igangsættes/udføres inden udgangen af 2027.

Naturtyper, arter og fuglenes levesteder skal være stabile eller i fremgang.

4. Behov for indsatser

Tabel 4: Udtag af kulstofholdige lavbundslande, op til 865 ha må vel vurderes som et positivt tiltag. Det fremgår bare ikke af tabel eller tekst hvilke konkrete tiltag eller handlinger kommunen har tænkt sig at igangsætte. Et konkret forslag kunne være, at kommunen ikke meddeler tilladelse til, at der rejses 15 vindmøller i Falbækområdet i det område, der er centralt rasteområde for den meget sjældne art pomeransfugl, som er på udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde F43 Ringkøbing Fjord.

7. Forventede initiativer for plan og interessentinddragelse

Det forekommer meget ukonkret at RSK vil foretage en ”undersøgelse af mulighederne for at gennemføre et projekt.”

Betyder det ikke mere præcist, at RSK ikke har tænkt sig at foretage sig noget som helst ?????

DN vil gerne orienteres om den kommunale indsats på kommende møder i Grønt Råd.

DN Ringkøbing Skjern

Tage Madsen

Til
Ringkøbing-Skjern Kommune
Smed Sørensens Vej 1
6950 Ringkøbing
Mailadresse: land.by.kultur@rksk.dk

Februar 2024

DOF-Vestjyllands høringssvar til N2000 – Handleplaner 2022-2027

Skjern Å N 68 H61 F118

Nedenstående høringssvar omhandler alene de arealer i handleplanen, som ligger i Ringkøbing-Skjern Kommune.

Gennemførelse af Natura 2000 handleplan fra sidste periode

Ringkøbing-Skjern Kommune har ikke foretaget naturpleje i den del af Natura 2000 området, der ligger i kommunen.

Kommentar til "Behov for indsatser"

Siden sidste N2000 planperiode 2016 – 21 er hele Naturområdet Skjern Enge (fra Ringkøbing Fjord til Borris) blevet udpeget som fuglebeskyttelsesområde.

I følge N 2000 planen 2022 – 2027 Skjern Å har kommunerne pligt til at sikre den nødvendige pleje af de private lysåbne arealer. DOF-Vestjylland mener at vide, at kommunen har overdraget plejen af nogle af de private arealer, der ligger i den statsejede del af N 2000 området (Skjern Enge) til Naturstyrelsen efter aftale med lodsejerne. Det bør fremgå af høring materialet, hvilke af de private arealer Naturstyrelsen har overtaget plejen, og hvilke arealer lodsejerne/kommunen plejer.

DOF-Vestjylland vil opfordre til, at kommunen tager sit ansvar alvorligt, som den har pligt til, og lever op til den internationale miljølovgivning. Det har stor betydning for fuglene, at der gennemføres en pleje af de private arealer i N 2000 området, der sikrer, at levestederne ikke forringes for arterne på udpegningsgrundlaget. DOF-Vestjylland opfordrer kommunen til at føre tilsyn med plejen af de private arealer i Skjern Enge, som plejes af lodsejerne selv, så arealerne sikres og forbedres som levesteder for planter og dyr, herunder fuglelivet.

På side 11 skriver kommunen, at såfremt der ikke kan opnås frivillige aftaler om en bestemt drift for at opnå målene i Natura 2000 planen, skal kommunerne påbyde en bestemt drift. DOF-Vestjylland skal opfordre kommunerne til, hvis et påbud ikke efterleves af lodsejeren, at udføre plejen på de private arealer for at opnå målene i N 2000 planen.

Der er foretaget meget lidt registrering af habitatnaturen i naturområdet Skjern Enge herunder på de private arealer. DOF-Vestjylland opfordrer kommunen til at øge registreringen af

habitatnaturen på de private arealer. Det er mere end 20 år siden naturgenopretningsprojektet blev afsluttet. Habitatnaturen har stor betydning for, hvor værdifuld området er som levested for fuglene.

Af kapitel 4 tabel 4 fremgår den samlede indsats for kommunerne i planperioden. DOF-Vestjylland vil opfordre handleplanmyndigheden til at synliggøre, hvilke indsatser herunder hvor mange ha indsatsen dækker over i hver af de to kommuner. Eksempelvis fremgår det af høringsplanen, at i alt 3,7 ha hede vil blive plejet i N 2000 området Skjern Å af Ringkøbing-Skjern Kommune og Herning Kommune, men ikke hvor mange af de 3,7 ha hede, der vil blive plejet i Ringkøbing-Skjern Kommune.

Kommunerne anfører i høringsmaterialet, at de i overensstemmelse med N 2000 planens områdespecifikke retningslinjer, har planer om udtagning af kulstofholdige lavbundslande inden for N 2000 området og uden for på arealer, der grænser op til N 2000 området i alt op til 865 ha. DOF-Vestjylland efterlyser et oversigtskort, der viser, hvor de påtænkte kulstofholdige lavbundslande evt. vil blive udtaget.

Det anføres i høringsmaterialet, at de påtænkte kulstofholdige lavbundslande: ”vurderes at kunne have en sammenbindende virkning, og hvor udtagning vurderes at have en positiv indvirkning på N2000 området.” Heri er DOF-Vestjylland enig. Udtag af kulstofrige lavbundslande langs nord- og sydsiden af Skjern Enge kan bidrage til et større sammenbindende virkning, øget robusthed, give mulighed for mere naturlig dynamik, og være til gavn for en lang række af fugle, andre dyr og planter i Skjern Enge.

DOF-Vestjylland ser frem til, at kommunen efterlever denne holdning på alle de udtagne kulstofholdige lavbundsarealer, der: ”vurderes at have en sammenbindende virkning, og hvor udtagning vurderes at have en positiv indvirkning på N 2000 området,” der ligger langs nord- og sydsiden af hele N 2000 området herunder Skjern Enge og forhindrer, at der opføres anlæg, der kan have en negativ virkning på fuglene i N 2000 området og de tilgrænsende arealer. Falbæk Markers rige fugleliv er i farezonen i et kommende projekt med forslag til opsætning af 15 vindmøller. Området er Danmarks vigtigste fourageringsområde for bla. pomeransfugl og af international betydning for fuglearten. Det projekt kan Ringkøbing-Skjern Kommune forhindre, da det er Byrådet, der i sidste ende beslutter, hvilke projekter, der skal gennemføres.

På vegne af DOF-Vestjylland
Marianne Linnemann

Ringkøbing-Skjern Kommune
Land, By og Kultur
Smed Sørensens Vej 1
6950 Ringkøbing
land.by.kultur@rksk.dk

Dato: 28. februar 2024

Vedr.: Høringssvar til høring af Natura 2000-handleplaner 2022-2027 fra vestjysk

Vestjysk har valgt at indgive et samlet høringssvar til de 9 forslag til Natura2000 handleplaner 2022-2027 der helt eller delvis er beliggende i Ringkøbing-Skjern Kommune.

Det drejer sig om:

Natura 2000 område nr.	Navn
64	Heder og klitter på Skovbjerg Bakke, Idom Å og Ormstrup Hede
66	Stadil Fjord og Vest Stadil Fjord
67	Borris Hede
68	Skjern Å
69	Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen
71	Kimmelkær Landkanal
72	Husby Sø og Nørresø
73	Lønborg Hede
74	Husby Klit

Det er valgt ikke at kommentere på den enkelte plan, men komme med nogle overordnede kommentarer til planerne.

Lodsejerinddragelse

Fra landbrugets side mener vi, at der generelt stadig mangler lodsejerinddragelse i denne proces. Vi mener, man kan opnå langt større implementering af plejetiltag, hvis der tidlig i processen er en dialog med de berørte lodsejere. Mange af de beskrevne tiltag skal ske på specifikke områder. Det er vigtigt, at lodsejerne informeres om dette. Mange af de private lodsejere er ikke vidende om, at der er plejebehov på deres matrikler. Som det ses i de fleste handleplaner leverer landbruget stort på naturplejen. F.eks. i Natura2000 området Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen er der lavet slæt- og afgræsningsaftaler på godt 1.200 ha og i Natura2000 området Stadil Fjord og Vest Stadil Fjord er der indgået slæt- og afgræsningsaftaler på godt 800 ha. Det beviser, at der velvillighed hos lodsejerne.

Vi kunne ønske, at kommunerne var mere opsøgende så indsætserne ikke kun gennemføres af lodsejerne.

Udtagning af kulstofholdige lavbundslande

I hovedparten af handleplanerne er der kommet en ny indsats: Udtagning af kulstofholdige lavbundslande, hvis formål er sammenbinding af naturtyper, øget robusthed og mere naturlig dynamik.

Der er angivet rigtig mange ha til denne indsats i de enkelte planer. I skriver selv, at det er et teoretisk udtagningspotentiale af områder, der ligger i eller i tilknytning til Natura2000 områderne, og som vurderes at have en positiv indvirkning på Natura2000 området.

Vi mener, at antallet af ha er misvisende, fordi:

- Antallet af ha er ikke rensset for udpegninger, hvor udtagning ikke kan lade sig gøre pga. bebyggelse, står under vand, er for små til udtagning eller at der af andre årsager ikke kan udtages via udtagningsordningen.
- At der er medtaget kulstofholdige lavbundslande i tilknytning til Natura2000 områderne. Vi mener det er problematisk, hvis man på den måde inddrager arealer der ligger udenfor Natura2000 udpegningen, for at knytte habitatnaturområder sammen. Det skal sikres, at der ikke etableres ny natur, hvor der findes et husdyrhold som kan blive negativ påvirket af ny natur. Det er derfor nødvendigt, at der ved en evt. udtagning sikres via konsekvensberegninger, at husdyrbrug ikke påvirkes af en ny habitatnatur.
- Antallet af ha er angivet efter teksturkortene fra 2014. Vi ved, at AU har udgivet nye teksturkort, der viser helt andre tal for de kulstofholdige lavbundsarealer. Derved kan tallene i sig selv være forældet om kort tid.
- Der er ikke nævnt i handleplanerne hvilken effekt udtagning af de kulstofholdige lande vil have ud over at det er en positiv virkning på Natura2000 området. Der mangler en præcisering af den positive virkning. Beskyttelsen er jo hængt op på habitatnatur og -arter.

Vi mener, at opgørelsen af ha bør gennemgås endnu engang, og rettes til, så der således kun angives areal for kulstofholdige lavbundsarealer beliggende i Natura2000 området, og som er rensset for udpegninger, hvor det ikke kan lade sig gøre at udtage arealerne via udtagningsordningen. Samt tage forbehold for en kommende ændring i udpegningen.

Kortbilag

Der mangler generelt oversigtskort over, hvor der ønskes en indsats. Spil nu med åbne kort over for de berørte lodsejere. Hvis landbruget skal være med til at levere, bør lodsejerne vide, at der er et indsatsbehov på deres lande.

Vi lægger stor vægt på at plejen også fremadrettet er baseret på frivillige aftaler. Vi ønsker, at vi i fællesskab med kommunerne kan komme frem til nogle gode aftaler, som også vil være attraktive for lodsejere at gå med i. Dette er alfa og omega i

forhold til succes. Vi ser frem til samarbejdet i fremtiden - også i Natura2000 områderne.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Rikke Ilsøe Mogensen', written in a cursive style.

Med venlig hilsen
vestjysk

Rikke Ilsøe Mogensen
Natur- og Miljørådgiver

